

УТВЪРДИЛ,
ДИРЕКТОР.....

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В 120 ОУ ЗА УЧЕБНАТА 2016/2017 г.

Приложенията към механизма дават практически насоки за това как да се провежда оценката, как да се осъществяват дейностите на ниво клас, как да се подаде сигнал към други служби или услуги при възникване на по-сериозни ситуации с оглед на причинената вреда и последиците за живота и здравето на децата.

КАКВО Е НАСИЛИЕ?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето”.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда”.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото”.

СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО „ТОРМОЗ”

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група. Насилието между децата в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни измерения и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението, както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;

Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

РАЗПОЗНАВАНЕ НА ВИДОВЕТЕ ТОРМОЗ:

Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психичен тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Тормозът може да бъде **реален** или **виртуален**. Тук спада разпространяването на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;

- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;

- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

РАЗПОЗНАВАНЕ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ:

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове, например физическо;

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или нивото на развитие на детето;
- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, самозанемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- психосоматични симптоми.

Разпознаването на **сексуалното насилие** включва както изброената по-горе симптоматика, така и различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възрастова група деца).

РАЗПОЗНАВАНЕ НА РОЛИ В СИТУАЦИИ НА ТОРМОЗ:

мъчител (агресор) – инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини за издевателство;

помощник на мъчителя – помага с цел да получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;

подкрепящ мъчителя – винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;

защитник на жертвата – опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава или насърчава жертвата;

страничен наблюдател – стои настрана, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;

жертвата – обект на тормоза.

СИСТЕМА ЗА ПРЕОДОЛЯВЯНЕ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

Дейности на равнище училище

Превенцията на равнище училище:

1. Създаване на Координационен съвет, който да отговаря за планиране и координиране на усилията за справяне с тормоза.

Председател: В. Максимова – ЗД по УД и членове: И. Найденова – пед.съветник, Стефка Петрова, Росица Георгиева, Нели Шипочка родители: Лилия Петкова и Павлинка Борисова.

2. Изготвяне на училищен механизъм за противодействие на тормоз в училище – приет на заседание на Педагогически съвет с Протокол № 19 от 13.09. 2016 г.

3. Изготвяне на план за съответната учебна година за противодействие на училищния тормоз

4. Създаване на единни училищни правила. Този процес се осъществява със следните дейности:

- формулиране на предложения от всеки клас за правила на поведение и ценности;
- обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулиране на общоучилищни ценности и правила, които да бъдат част от училищната политика;
- разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на училището и обсъждането им с училищната общност;
- приемане на съгласуваните промени;
- ясно разпределение на конкретни отговорности на всички възрастни в училище;
- подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоза;
- подобряване на системата за съобщаване на случаи на тормоз и гарантиране на конфиденциалността;
- повишаване квалификацията на учителите за работа с програмите, включително реализиране на специализирани тренинги за определени категории от работещите в училище за справяне с критични ситуации и други;

- осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти, въвеждане на Правила за действие при злонамерени анонимни телефонни съобщения;
 - насочване към основни здравни и социални услуги за децата и семействата.
 - партньорство със Съвета на настоятелите към 120 ОУ и родители - специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, лекари, свещеници) или други професии, с чиято помощ могат да реализират ценни училищни инициативи и други;
 -
5. Запознаване на учители, служители, родители и ученици с актуализацията на Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците и децата в 120 ОУ”, съобразена с „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците и децата в училище”, утвърден със заповед № РД09-1871/18.12.2015 г. на МОН.
 6. Извършване на оценка на тормоза в началото /месец октомври 2016 г/ и края на учебната година с анкета, проведена от класните ръководители до началото на месец 05.2017 г. Обработката на анкетата се извършва от Координационен съвет.
 7. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на толерантност.
 8. Провеждане на училищни мероприятия и изяви, съвместно с институции, родители, НПО, съобразени с възрастовите особености на учениците:
 - 1 клас – „Ненасилието между децата- провеждане на дискусии за приятелството”
Срок: м. ноември 2016 - март 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 - 2 клас – „Уроци по толерантност” – изработване на флаери и табла
ок: м. ноември 2016– април 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 - 3 клас – „Ненасилието между децата - провеждане на дискусии за приятелство”
Срок: м. ноември 2016 - април 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 - 4 клас – „Срещу езика на омразата“ - провеждане на дискусии за ежедневните прояви на нашата добродетелност”
Срок: м. ноември 2016 - април 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 - 5 клас – Организиране и провеждане на дискусии за противодействие на училищния тормоз в 120 ОУ „ Г.С. Раковски с инспектор от Детска педагогическа стая.
Срок: м. октомври 2016 - май 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 - 6 клас – Организиране и провеждане на часове на класа водени от ученици в клуб „Добродетели“
Срок: м. октомври 2016- май 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 - 7 клас - Организиране и провеждане на часове на класа водени от ученици в клуб „Добродетели“
Срок: м. ноември 2016 - май 2017 г.; отг. Кл. р-ли
 9. Провеждане на общоучилищни мероприятия за формиране на чувство за принадлежност и гордост към училището:
 - табло на входа, презентации и радиопредавания за училищните успехи;
 - клубове за дейности по интереси;
 - училищен вестник;
 - училищен сайт „История на училищните успехи“;

- доклади на класни ръководители и заповеди на директора за похвали.

10. Изработване на ред за запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал с формите на насилие и с механизма за противодействие на училищния тормоз.

Интервенцията на равнище училище:

1. Водене на училищен дневник със случаи и управление на информацията

Дневникът със случаи се създава единствено за целите на анализа и планирането на цялостна училищна политика за противодействие на насилието и тормоза в училище. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на нива две и три според приетата класификация (Таблица 1), при които е необходима и намесата на координационния съвет. Ситуацията, която следва да се впише в Дневника със случаи, съдържа следната информация: дата; какво се е случило – кратко описание на ситуацията, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е предприето като действия (интервенция); кои отговорни участници са информирани (институции, органи, родители); как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.

На базата на вписаните ситуации, координационният екип извършва оценка на риска. Екипът е отговорен за анализа и разпознаването на ученици, които участват и се въвличат в ситуации на тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. Анализът е подчинен на цели за извеждане на необходимост от индивидуална работа по случай с ученик, който се намира в ситуация на риск. Екипът създава процедура за откриване и работа по случай в училище.

Интервенцията на равнище училище:

Водене на училищен дневник със случаи и управление на информацията

Дневникът със случаи се създава единствено за целите на анализа и планирането на цялостна училищна политика за противодействие на насилието и тормоза в училище. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на нива две и три според приетата класификация (Таблица 1), при които е необходима и намесата на координационния съвет. Ситуацията, която следва да се впише в Дневника със случаи, съдържа следната информация: дата; какво се е случило – кратко описание на ситуацията, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е предприето като действия (интервенция); кои отговорни участници са информирани (институции, органи, родители); как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.

На базата на вписаните ситуации, координационният екип извършва оценка на риска. Екипът е отговорен за анализа и разпознаването на ученици, които участват и се въвличат в ситуации на тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. Анализът е подчинен на цели за извеждане на необходимост от индивидуална работа по случай с ученик, който се намира в ситуация на риск. Екипът създава процедура за откриване и работа по случай в училище.

2. Процедура за откриване и работа по случай

При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от училищния психолог или от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника със случаи на училищен тормоз се съхранява само при психолога или педагогическия съветник, или, по изключение, при друг член на координационния съвет, определен от директора на училището.

Дейности на равнище клас

Превенцията на равнище клас:

Обучителни дейности, в които водеща роля има класния ръководител

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

1. Провеждане на теми, съгласно плана за час на класа. Основните теми могат да бъдат:

- Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз?

- Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите? (някои видове поведение като присмиването може да изглеждат като игра или шега, но обиждат и водят до негативни емоции у този, към когото са насочени и до това той да се чувства унижен или заплашен).

- Как се чувстваме, когато видим прояви на тормоз и какво правим?

- Какво можем и искаме да направим?

- Кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем? Как можем да ги прилагаме?

Разглеждането на последната тема трябва да завърши с изработването на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата.

Правилата се пишат и се поставят на видно място в класната стая, за да могат децата да се придържат към тях в конкретни ситуации. Въпреки че това са дейности на равнище класна стая, те могат и е важно да се приложат и с родителите, както и с учителите.

Срок: постоянен, отг. Кл. ръководители

2. Провеждане на групово работа, дискусии, споделяне на опит в тематични часове на тема „Училищен тормоз”

Срок: постоянен, отг. Кл. ръководители

3. Изработване на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата

Срок: ноември, отг. Кл. ръководители

4. Изработване на тематични табла в класните стаи „Разпознаване на добродетелите”

Срок: постоянен, отг. Кл. Ръководители

Интервенцията на равнище клас:

/ Отнася до ситуациите от ниво едно и две според приетата класификация (Таблица 1)/.

Съвместни действия между класен ръководител или учител и училищен психолог/педагогически съветник

В случай че са налице поредица от ситуации от първо ниво, в което са въввлечени различни участници, може да се предприемат допълнителни занятия с целия клас с подкрепата на психолога или педагогическия съветник. За целта би могъл да се покани и външен за училището специалист. Ако са налице други повторяеми фактори – например ситуациите се случват по едно и също време или в един и същи час и т.н., тези фактори следва да се вземат предвид и по преценка на класен ръководител и/или учител, който ги констатира, да се информира координационния съвет. Ситуацията от второ ниво се вписва в Дневника за случаи на тормоз, като са определени участниците, направен е анализ от координационния съвет и са предприети мерки, които могат да включват индивидуална работа по случай и/или работа с класа/класовете. **Съвети към учителя за справяне с различни ситуации на тормоз са поместени в Приложение 1. Насоки за интервенция**

Включване на родители

Участието на родителите е важна част от реализирането на училищния механизъм. Родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция, както и в случаите на интервенция.

Родителите като партньори в дейности по превенция:

- Природни ателиета
- Клуб „Добродетели”
- Национална кампания „Да бъдеш баща” и др. кампании
- Туризм с участието на родители
- Спортно образователна игри с родители.
- Благотворителна коледна кампания
- Включване на родители- специалисти: психолози, социални работници, медиатори, лекари, свещеници или други професии, които могат да бъдат полезни, включително

- журналисти, спортисти, драматурзи, композитори, музиканти, художници, режисьори и други в общоучилищните инициативи и инициативите на паралелките
- Включване на родители, които могат да осигуряват ресурси – в натурални показатели, услуги или финансови средства, за изпълнение на училищните дейности.

Родителите като партньори в дейности по интервенция:

При включване на родителите трябва да се има предвид следното:

- във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
 - в разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете или групата деца, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;
 - родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
 - разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се предостави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
 - от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост

АЛГОРИТЪМ ЗА ДЕЙСТВИЕ ПРИ УСТАНОВЕН ИНЦИДЕНТ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ:

Инциденти, свързани с физическо насилие

1. При настъпване на инцидент, който би могъл да застраши живота и/или здравето на децата всеки служител в училището е длъжен незабавно да уведоми член на ръководството (директор или помощник-директор).

Отговорност: Всички служители

Срок: Непосредствено след инцидент

2. В случай, че инцидентът е свързан с физическа опасност за живота/здравето на дете, свидетелят на инцидента или служителят, разбрал пръв за него, веднага сигнализира медицинското лице (училищния лекар или медицинска сестра) за извършване на медицински преглед на пострадалото дете.

Отговорност: Служителя подал сигнала,
медицинското лице

Срок: Непосредствено след инцидент

11. Извършване на последващи действия – налагане на наказание или мярка по наредба за приобщаващо образование, тематични часове на класа, беседи и разговори с пед. съветник, разговори с родители и/или други подходящи според случая възпитателни мерки.

Отговорност: Класен ръководител, пед. съветник

Срок: До седмица след инцидент

12. След регистриране на инцидент класният ръководител на ученик (ученици), иницирали и/или извършили физическа саморазправа, подават информация и на председателя на УКБППМН.

Отговорност: Класни ръководители

Срок: До 3 дни след инцидента

13. Училищната комисия за превенция на противообществените прояви на учениците планира и осъществява дейности с възпитателна функция спрямо детето (децата), иницирали и/или извършили физическа саморазправа.

Отговорност: УКБППМН

Срок: До седмица след инцидент

Инциденти, свързани с психическо насилие

1. При постъпване на сигнал, свързан с данни за упражнено психическо насилие върху деца, всеки служител в училището е длъжен незабавно да уведоми ръководството (директор или помощник-директор).

Отговорност: Всички служители

Срок: Непосредствено след сигнал

2. ПДУД уведомява педагогическия съветник и класния ръководител.

Отговорност: ПДУД

Срок: Непосредствено след сигнал

3. Класният ръководител със съдействието на пед. съветник извършва проверка по случая.

Отговорност: Класен ръководител, пед. съветник

Срок: Непосредствено след инцидент

4. Класният ръководител по телефона уведомява родителите на пострадащото дете, изпраща уведомление и в писмен вид с изходящ № на домашен адрес; класният ръководител регистрира в дневника на класа дата и час на обаждане и изходящ номер на уведомителното писмо.

Отговорност: Класен ръководител

Срок: Непосредствено след инцидент

5. След регистриране на инцидент, класният ръководител на ученик (ученици), иницирали и/или извършили психическо насилие подават информация и на УКБППМН.

Отговорност: Класни ръководители

Срок: До седмица след инцидент

6. УКБППМН прави предложение и осъществява дейности с възпитателна функция спрямо детето (децата), иницирали и/или извършили психическо насилие.

Отговорност: УКБППМН

Срок: До седмица след инцидент

7. След изясняване на случая класният ръководител прави предложение, съгласувано с пед. съветник за предприемане на превантивни мерки и/или последващи действия – уведомяване

на ДПС, Отдела за закрила на детето към “Дирекция социално подпомагане”, разговор с родители, стартиране на процедура по налагане на наказание съгласно ППЗНП.

Отговорност: Класен ръководител

Срок: До седмица след инцидент

8. Ръководството на училището взема решение и извършва писменото уведомяване на съответните институции (при необходимост).

Отговорност: Ръководство

Срок: До 3 дни след проверка на сигнал

9. Извършване на последващи действия – налагане на наказание по ППЗНП, тематични часове на клас, беседи и разговори с психолога, разговори с родителите и/или други подходящи според случая възпитателни мерки.

Отговорност: Класен ръководител, пед. съветник

Срок: До две седмици след инцидент или заседание на ПС

ДЕЙСТВИЯ ПРИ РАЗРЕШАВАНЕ НА УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ:

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.

- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап. **Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.**

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител или педагогическия съветник.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на

щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва

детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

1. Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
2. Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
3. Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

1. Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
2. Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

Пета стъпка: Родители на деца в риск

1. Родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
2. В разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да се опитат да погледнат на ситуацията приз погледа на другата страна;
3. Разговорът да се проведе на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се обсъдят опасенията и гледните точки;
4. Да се достигне до договорки и очаквани резултати;
5. Родителите могат да бъдат насочени за консултация с педагогически съветник или училищен психолог;

РЕСУРСНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Училищното ръководство :

- осигурява обучение за служителите си всяка година;
- изгражда механизми за взаимодействие с различни институции;
- установява връзка със външни за училището специалисти за превенция и интервенция в ситуации на тормоз в училището;
- осигурява и предоставя информация и материали по темата за насилието